

ДИТЯЧА БЕЗДОГЛЯДНІСТЬ ТА БЕЗПРИТУЛЬНІСТЬ, ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

До дітей як об'єкта соціально-педагогічного захисту належать усі особи віком до 18 років. Особливої уваги з них потребують неповнолітні соціально уразливих категорій, зокрема бездоглядні та безпритульні.

Дитяча бездоглядність та безпритульність в основному визначається за допомогою категорій педагогіки і розглядається як відсутність або недостатність контролю за поведінкою і заняттями дітей і підлітків. При цьому не береться до уваги важливий момент – відчуження самих дітей від сім'ї, дитячого колективу, відсутність емоційного взаємозв'язку між дітьми і батьками. Виходячи з цього можна вважати, що стан бездоглядності характеризується не тільки відсутністю або недостатністю контролю за поведінкою і заняттями дітей і підлітків, а й відсутністю внутрішнього зв'язку між дітьми і батьками або особами, які їх замінюють, належної уваги з боку школи, різних контролюючих органів, інших соціальних інститутів

До категорії дітей, які відносять до «безпритульних» та «бездоглядних» належать:

- діти, які живуть на вулиці понад місяць (постійно проживають на вулиці в силу різних обставин);
- діти, які живуть на вулиці періодично, від декількох днів до декількох тижнів (діти цієї категорії перебувають на вулиці у період чергових запоїв батьків-алкоголиків, вирішенні конфлікту з батьками та ін.);
- діти, які ще живуть у власних домівках, але свої основні потреби задовольняють на вулиці, повертаючись додому тільки для того, щоб переночувати.

Варто відмітити, що перехід неповнолітнього в категорію бездоглядних або безпритульних не тягне припинення сімейних правовідносин. Всі права і обов'язки батьків, передбачені сімейним законодавством, зберігають свою

силу. Але реалізувати їх не представляється можливим, так як доля дитини нікому не відома.

Виникненню і зростанню бездоглядності та безпритульності сприяють економічні кризи, безробіття, злидні та дитяча експлуатація, а також конфліктні ситуації в сім'ях, аморальна поведінка батьків, жорстоке поводження з дітьми.

Безпритульність породжує важкі соціальні наслідки та девіації в поведінці:

- зростання правопорушень;
- злочинність неповнолітніх;
- дитячу проституцію;
- алкоголізм і наркоманію.

Основною причиною виникнення і зростання бездоглядності та безпритульності залишається важка соціально-економічна ситуація в країні:

- розпад сімей,
- алкоголізм і наркоманія,
- безробіття,
- слабка соціальна підтримка малозабезпечених сімей з боку держави.

Ключовими завданнями у вирішенні проблем дитячої бездоглядності та безпритульності, запобіганню соціальному сирітству в даний час є:

- вдосконалення діючої на міжвідомчій основі системи профілактики сімейного неблагополуччя, соціального сирітства, бездоглядності та правопорушень неповнолітніх;
- правове регулювання діяльності всіх суб'єктів названої системи, в першу чергу комісій у справах неповнолітніх і захисту їх прав, які забезпечують координацію вищеназваної діяльності, а також органів опіки та піклування; розвиток і державна підтримка різних форм сімейного влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування;
- розвиток мережі установ соціального обслуговування сім'ї та дітей;

– широке впровадження ювенальних технологій в діяльність органів і установ системи профілактики бездоглядності і правопорушень неповнолітніх.

Майбутнє будь-якої країни визначається рівнем виховання, навчання, фізичного та духовного розвитку дітей, підготовки їх до життя в мінливому світі. Реалізація заходів державної соціальної політики щодо захисту бездоглядних та безпритульних дітей можлива за наступних умов:

- збереження базових гарантій забезпечення життєдіяльності та розвитку дітей;
- збереження доступу дітей до систем освіти та охорони здоров'я;
- розвиток різних форм матеріальної підтримки сімей з дітьми;
- законодавче забезпечення прав дітей та заходів політики по відношенню до дітей та ін.

Реалізація державної програми з надання державної підтримки дітям, які опинилися у складних життєвих обставинах, передбачає зосередити зусилля на наступних напрямках:

- профілактика сімейного неблагополуччя та соціального сирітства;
- розвиток форм сімейного влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків;
- вдосконалення законодавства з питань державної підтримки дітей, які потрапили у складні життєві обставини;
- захист прав і законних інтересів дітей, які знаходяться у складних життєвих обставинах;
- організація відпочинку та оздоровлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- моніторинг становища дітей, які перебувають у важких життєвих обставинах та ін.

Одним з базових прав дитини є право жити і виховуватися в сім'ї. Дане право закріплено в Конституції України, Сімейному кодексі України та основних міжнародних документах з питань захисту прав та інтересів дітей, зокрема у Конвенції ООН про права дитини

Бездоглядність та безпритульність дітей продовжує залишатися однією з важливих проблем сучасного суспільства, яка потребує як найшвидшого вирішення.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону дитинства» (зі змінами й доповненнями) від 26.04.2001 р. № 2402-III.
2. Комплексна допомога бездоглядним та безпритульним дітям : метод. посіб. / Авт. Безпалько О.В., Гурковська Л.П., Журавель Т.В. та ін. / За ред. Зверєвої І.Д., Петрочко Ж.В. – К.: Видавничий дім «КАЛИТА», 2010. – 376 с.
3. Конституція України. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96>
4. Конвенція ООН про права дитини. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021